

"מפרי הארץ"

"פרשת וישלח"

מלאך בע"כ יענה אמן

"ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם-ברכתני"

כתר יונתן: ויאמר שלחני כי עלה עמוד השחר והגיע שעה שמלאכי מרום משבחים לאדון עולם ואנכי אחד ממלאכיו משבחיו ומיום שנברא העולם לא הגיע זמני לשבח אלא הזמן הזה ויאמר אין אנכי משלח אותך אלא ברכת אותי.

רש"י: כי עלה השחר - וצריך אני לומר שירה ביום: ברכתני - הודה לי על הברכות שברכני אבי, שעשו מערער עליהם.

רשב"ם: כי עלה השחר - וכיון שהאיר היום מעתה יש לילך לדרכיך: כי אם ברכתני - שתשלחני מאתך בשלום, שלא אהיה נזוק במה שנתאבקתי עמך, כי עתה עלה השחר. אז ידע יעקב שהוא מלאך.

רבינו בחיי: ויאמר שלחני. היה המלאך מתירא אם ילך בלא רשותו פן ילקוהו מן השמים בפולסי דנורא, כיון שבא אליו להתאבק עמו בשליחותו של הקדוש ברוך הוא, על כן חשב עצמו כחבוש והיה מתחנן לו ואמר: "שלחני", כענין שכתוב: (הושע יב, ה) "וישר אל מלאך ויוכל בכה ויתחנן לו".

כי עלה השחר. **אמר לו יעקב:** וכי גנב אתה או קוביוסטוס אתה שאתה מתירא מן השחר, **אמר לו:** לא גנב אני ולא קוביוסטוס אני אלא מלאך אני, ומיום שנבראתי לא הגיע זמני לומר שירה עד עכשיו. ולפיכך הודיעו שהוא זמן אמירת שירה למלאכים, הוא שכתוב: (איוב לח, ז) "ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלהים", הוא זמן קדושה, שנאמר: (ישעיה ו, ג) "וקרא זה אל זה ואמר". **והשיב לו יעקב:** לא אשלחך כי אם ברכתני. שתודה לי על הברכות שברכני אבי. **ואמר לו:** לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל. כלומר שהברכות נתונות לך בעקבה רק בשררה ודין, או שרמית את לבן כי אם באמת ותמים עשית מה שעשית. ועל כן נתנה לו מדת אמת לומר שהיה אמתי בכל דבריו ובכל מעשיו, הוא שכתוב: (מיכה ז, כ) "תתן אמת ליעקב".

אלישיך: להיותו שרו של עשו, אמר שלחני כי עלה השחר ועברה שליטת חיצונים וכעת לא תהיה תפארתך שתוכל לי. והנה יעקב היה מסתפק אם היה מלאך קדוש והיה אומר כי עלה השחר שהגיע עת אומרו שירה, או שר עשו והיה על כי אז עברה שליטתו. ובין כך ובין כך אמר לא אשלחך כי אם ברכתני שהוא שיקיים לו ברכות אביו, אם הוא שר עשו שהוא בעל דינו שיודה לו, וזהו אומרו ברכתני ולא אמר תברכני כי על קיום מה שעבר הוא. ואם מלאך קדוש הוא גם ברכתו תעזרנו.

ולהיות כי סמאל היה, לא רצה לברכו ולהודות לו, רק בישרו שהוא יתברך יברכנו, וזהו לא יעקב יאמר עוד וכו' כי שרית עם אלהים כו' כמו שביארנו, יכולת עם השר כל שכן עם אנשים שתחתיו.

אז כשמעו יעקב את דבריו, אז פתחה אזנו כי מה שהיה ספק אצלו היה נוטה לצד היותו סמאל, באמור אליו כי שרית כו', שמורה כי אחר שיכול על השר יוכל לאנשים שתחתיו. לכן להתחזק בדבר אמר לו הגידה נא שמך לראות אם יאמר מיכאל או סמאל. והוא בשומעו רגז ופחד מלהגיד שמו פן משנה שברון ישרנו. לכן מדאגה מדבר זה ענה ואמר למה זה תשאל לשמי, כלומר הלא כל חפצך הוא על הודאתי הברכות הנני מודה וזהו ויברך אותו שם, מה שעד כה לא עשה כן רק שבישרו מה שיברכו ה' בבית אל.

כלי יקר: ויאמר שלחני כי עלה השחר. כי לא אוכל עוד להביאך לידי הכחשת אלוה אחר שנתת לברך ודעתך בעליית השחר כאמור. ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני שתהיה מודה לי שאין אתה יכול לי בענין ראיית והסתכלות מציאות האל יתברך כדי שמלאך רע יענה אמן בעל כורחו והקטיגור יהיה לסניגור כמו שעושה סמאל ביום כפורים.

אור החיים: לא אשלחך וגו'. זה הוא שאמר כי שרית וגו' ותוכל כי משל בו ולא היה המלאך יכול הלוך זולת רצונו, ואומרו כי אם ברכתני פי' שלא יזקק מתקיעת ירכו. או לצד שהכיר בו היותו מלאך השתדל שיברכהו.

שפת אמת: ויירא ויצר שאע"פ שהי' מיצר לו אעפ"כ רצה שיוכל לתקן כל המקומות הללו ולמצוא בחי' מה רב טובך שהוא שנאמר טוב מאוד כמ"ש במ"א מזה. וזה עצמו ענין שליחות המלאכים כי כלל תיקון המעשה תלוי בבחי' מלאכים שהוא ענין הל"ט מלאכות. כי כל מלאך הוא בחי' המצות שתלויין במעשה כמ"ש ז"ל מכל מצוה נברא מלאך והמצות הם עוצות כי אין האדם בעצמו יוכל לגבור נגד הסט"א בשלימות. ולכן הרבה לנו תורה ומצות שע"י נברא מלאכים שהם מושיעין לאדם במקום שא"י לכנוס ולתקן בעצמו. וגם המלחמה שהי' לו עם המלאך שרו של עשו הוא כענין שכל מלאך רע בע"כ יענה אמן בכניסת שבת. ולכן כל זה עבר עליו ואח"כ נאמר ויבוא יעקב שלם כנ"ל.

"גוט ע'לכת"

סגסג
"מפרי הארץ"

הלכה

אורז זויים

אבן העזר

א' קדש אשה ע"י שליח האם מברך ברכת אירוסין?

א' כהן ששונא אחד מהקהל האם רשאי לישא כפים?

תשובה: מברך. (סימן ל"ד)
ב' אם אין יין האם מברך ברכת אירוסין?

תשובה: לא ישא כפיו זהר. (שו"ע הרב קכ"ח)

תשובה: לכתחילה על יין ואם אי אפשר גם בלא יין. (סימן ל"ד)

ב' שלושה שאכלו ואחד קדם ובירך האם יכולים עדין לזמן?

תשובה: יכולים והוא הפסיד הזימון. (סימן קצ"ד)

חושן משפט

א' שלם בעד חפץ והמוכר אומר לאחר מכן שעלה המחיר האם חייב הלוקח לקנות?

יורה דעה

א' בית שער פחות מדע"ד האם חייב במזוזה?

תשובה: לא חייב. (סימן קצ"ח)

תשובה: יקבע בלא ברכה (עיין סימן רפ"ו)

ב' האם המוכר יכול לבטל המקח באופן זה?

ב' חדר שיש בו כדי לרבע האם חייב במזוזה?

תשובה: יכול לבטל ויקבל מי שפרע. (סימן קצ"ח)

תשובה: מחלוקת ויניח בלא ברכה ולדעת החזו"א פטור. (עיין סימן רפ"ו)

"זמירא סכנתא מאיסורא"

תורה תמימה: א"ר ינאי, לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר שעושין לו נס, שמא לא יעשו לו נס, ואם עושין לו נס מנכין לו מזכותיו, א"ר חנין, מאי קרא, קטנתי מכל החסדים ומכל האמת.

מפרש קטנתי: שנתמעטו זכותי, ולכאורה צ"ע, דהא לשון זה אמר יעקב בדרך ענוה ואין בזה רמז מענין התמעטות הזכות, וכ"מ במ"ר קטנתי איני כדאי, ועיין ברמב"ן ומהרש"א שהעירו בזה, ולי נראה ע"פ מ"ש בב"ק נ' ב' כל האומר הקדוש ברוך הוא ותרו הוא יותרו חייו, וא"כ מכיון שאמר יעקב שאינו כדאי לכל הטובות, א"כ הלא לא נעשו לו בחנם אלא שנכו לו מזכותיו. - ודע דעל יסוד זה שאסור לעמוד במקום סכנה ולסמוך על הנס, אסרו חז"ל כמה וכמה ענינים שיש בהם משום חשש סכנה, והרבה מהם נפרטו ביו"ד סי' קט"ז ומה שחקר שם הט"ז אם דבר סכנה בטל בששים כמו דבר איסור.

נראה להביא ראיה: מחולין צ"ז א' הוי עובדא וצלו גדי בחלבו, וא"ר יוחנן, קולף ואוכל עד שמגיע למקומו, ומוקי לה שם בגמרא דצליה זו כלכית באלפס הוי, ופירש"י כלכית שקץ דגים קטנים באלפס של בשר, והנה בשר ודגים ידוע דהוא דבר סכנה, ומבואר דקליפה מהני, ובכ"מ קי"ל דששים עדיף מקליפה אמנם בירושלמי מבואר דספק סכנתא צריך להחמיר יותר מספק איסור. וראינו להעיר כאן מה שתפסו העולם להזהר מחמת חשש סכנה ע"פ צואת רבי יהודה חסיד בעיני זיווגים, שלא יהא שם החתן והחותן או שם הכלה וחמותה שוים. ורבים רצו להקל בזה והמציאו סברא לומר וכו' אבל לי נראה דדבר זה אסור לא מחשש סכנה אלא מעיקר הדין, והוא ע"פ מה דקי"ל דאסור לקרוא לאביו בשמו, וכן אסור לקרוא בפניהם לאחרים ששם כשם אם לא שישנה שםם. [עיי"ש באריכות בכ"ז]

בעניין: איזה בגדים חייבים בציצית ואיזה פטורים מציצית \ דיני כנפות הטלית.

ולבושה כתלג חיור ומה ששפת הבגד צבוע כעין תכלת אין קפידה.

ו: טלית של פשתן האם יש לעשות ואיזה חוטים יטיל והאם יברך?

תשובה: י"א שאין לעשות ואע"פ שאין הלכה כן ירא שמים יחמיר ואם א"א יעשה טלית של פשתן וציצית פשתן ויברך.

ז: טלית של חמש כנפות האם חייבת בציצית היכן יטיל ומ"ה כשלא עשה כן לכתחילה ובשעת הדחק?

תשובה: חייבת ויטיל בארבעה כנפותיה המרוחקות זו מזו יותר ואם עשה בכנף הקרוב יש להחמיר ובשעת הדחק יכול לסמוך על המקלים ולברך.

ח: מ"ה בגד שכנפותיו מעור ולהיפך ומ"ה בגד שהבטנה מעור ולהיפך?

תשובה: כנפות מעור חייב ולהיפך פטורה וכשהבטנה מעור חייבת ולהיפך פטורה.

ט: טלית גדולה מאוד שמוכרח לקפלה היכן יטיל הציציות והאם יברך?

תשובה: יטיל בכנפות הפשוטים אבל לא יברך אלא אם תפר ואז יטיל בכנפות הכפולים ויברך.

י: כשסתום מהצדדים ויש נקב בידים האם הנקב נחשב מן הסתום או מן הפתוח?

תשובה: מן הסתום.

א: לדעת השו"ע האם חייב מן התורה – בגד מצמר רחלים אילים עיזים גמלים ערב צמר עם שאר מינים, שתי מצמר וערב משאר מינים צמר רחל בת עז?

תשובה: רחלים ואילים כן גמלים עיזים לא ערב צמר הולכים אחר הרוב, שתי מצמר וערב משאר מינים וכן צמר רחל בת עז מדרבנן.

ב: מה נ"מ אם חייב בציצית מדאורייתא או מדרבנן ומה ינהג למעשה לעניין ט"ג וט"ק?

תשובה: כשיש לו ספק אם הבגד חייב או אם הציצית כשרים דמדרבנן הספק לקולא וכן כשיושב בציבור ונפסק אחד מהציציות דברבנן לא חייב לפשוט משום כבוד הבריות ונכון לעשות בין ט"ג ובין ט"ק של צמר.

ג: מה היא מצוות תכלת מהתורה והאם חוטי התכלת מצמר פשתים או שאר מינים?

תשובה: המצווה היא שני חוטי תכלת צמר צבוע וגם חילזון.

ד: חוטי כותנה האם כשרים בבגד כותנה ובבגד משי?

תשובה: בבגד כותנה כן במשי לא.

ה: איזה צבע יצבע החוטים בבגד לבן בבגד צבוע ומדע ובאיזה צבע טוב שיהיה הבגד ומדוע?

תשובה: י"א בצבע הטלית משום זה אלי ואנוהו וי"א משום דבעינן ממין הכנף והאשכנזים עושים רק לבנים ועדיף לעשות בגד לבן ולצאת ידי כולם וגם דכתיב

בנשיאות מרן הגרש"א שטרן שליט"א

רח' הרב קוק 1 בני ברק 0533107467

kolmoshasofer@gmail.com

mprihaaretz@gmail.com

"מפרי הארץ"

"בבית הוועד"

מהרב אליהו טענזר שליט"א

בעניין ברכת הסופגניות

שולחן ערוך: סימן קס"ח סעיף י"ג כ' שסופגיות מברך מזונות כיון שבישול בשמן עמוק מבטל מתורת לחם וכן סברי הרבה ראשונים אולם ירא שמים יאכל בסעודה, שיברך על לחם אחר תחילה לחשוש לשיטת רבינו תם שסובר שבליה עבה יש לה דין לחם ולא נפק ברכתו ע"י בישול (וה"ה בהפרשת חלה לר"ת וכן פסק הש"ך ביו"ד שיפריש בלא ברכה).

יש לברר: מדוע רבים מקילים לאכול שלא בסעודה ומברכים מזונות הרי השו"ע כ' שירא שמים יאכל בסעודה? ובאמת לנוהגים כהמחבר שפיר יברכו מזונות ברוב הסופגניות שנעשים מבצק מתוק שנלוש ממתיקות שניכרת בעיסה ולדעת השו"ע (קס"ח סעיף ז') הוי פת הבאה בכיסנין שברכתו מזונות, דהוי נילוש במי פירות.

אך לדעת הרמ"א: אין זה מספיק בכדי להיחשב פת הבאה בכיסנין רק במתיקות שניכרת בעיסה יותר מהקמח (משנ"ב קס"ח ס"ק לג').

וגם לנוהגים כהשו"ע יש לפעמים סופגניות מבצק שאין בהם מתיקות וצריך לכתחילה לאוכלם בסעודה.

ונראה שבאמת: אם יאכלו בסעודה בדרך כלל אוכלים לקינוח סעודה ובביאור הלכה (ד"ה ירא שמים) ביאר ב' אופנים מדוע כשאוכל בסעודה אין חיסרון לפי הדעה העיקרית כיון שזה תבשיל ולא לחם ובא לקינוח סעודה צריך לברך עליו מזונות.

ותירץ באופן א' בשם האחרונים שיאכלנו למזון ולא לקינוח, ושפיר נפטר בברכת המוציא שזה חלק מהסעודה אמנם **תי' באופן ב'** בשם הלכה ברורה, שמכונן מפורש בהמוציא לפטור מינים אילו ומועיל ולפי האופן א' מי שיאכל בסעודה בתורת קינוח סעודה אין זה עצת השו"ע דאדרבה יש לו חשש שאוכל בלא ברכה דאף שלפי ר"ת הוי לחם ואין צריך ברכת המוציא בכ"ז לרוב הראשונים שזו הדעה העיקרית בשו"ע צריך לברך מזונות בסוף הסעודה, ויתכן שמטעם זה מקילים לאכול שלא בסעודה ומברך מזונות כדעת רוב הראשונים שזה הדעה בשו"ע בתורת סתם (ולא יחמירו כרבינו תם).

אמנם לדעת ההלכה ברורה: שהביא הביה"ל עדיין עדיף שיאכלו בסעודה ויכוונו בהדיא בהמוציא על הסופגניות.

אלא שיש אחרונים: שנקטו שכל לחם שדעתו להוסיף בו מילוי לאחר האפיה הוי ממולא אף שהקובע שם לחם זה בזמן האפיה בכ"ז אם זה דעתו מהני ואמנם רבים חולקים אך כיון שעיקר הדין זה מזונות יותר קיל, [והרי הסופגניה ממלאים במתיקות אחרי בישולה].

ויש להוסיף: שיטת בעל הנתיה"מ (בהגדת מעשה ניסים) שגם ניכר מצורתו של המאכל שנעשה לקינוח הוי פת הבאה בכיסנים (במשנ"ב אין נראה שנקט כך).

וכן יש להביא את שיטת הט"ז: שמטוגן בשמן עמוק הוי נילוש ומהני להיות פת הבאה בכיסנין כמו נילוש הבצק בשמן, ובביה"ל לא נקט כט"ז (סימן קס"ח ד"ה וכל זה).

ומכל הני טעמי: יש להבין דעת רבים שמקלים לאכול שלא בסעודה ולברך מזונות וברמ"א עצמו כ' שנהגו להקל [לברך מזונות].

אמנם: אין ראייה מפורשת שכוונתו שאין ליראי שמים מקום להחמיר דכתב נהגו להקל לפני המילים של המחבר ויראי שמים לא יאכל אלא ע"י שיברך על לחם אחר תחילה.

ויוצא: א: כשאוכל לקינוח לא יועיל כשאוכל בסעודה ב: כוונה ע"מ למלאות יש שס"ל דהוי ממולא שברכתו מזונות ג: לדעת הנתיה"מ צורתו מוכיחה שבא לקינוח והוי מזונות ד: לדעת הט"ז מטוגן בשמן הוי נילוש ה: דעת השו"ע רוב הסופגניות הוי מבצק מתוך שברכתו מזונות מדין נילוש במי פירות ו: לדעת הרמ"א המנהג להקל. ומכל זה יש שהקלו ועדיין יתכן שיש להחמיר לאכול בתוך הסעודה לשובע ולא לקינוח¹ ויע"ל בזה.

ויש סופגניות: בימינו שהמאפיות בתחילה מטגנים שליש מהזמן ואחר כך אופים לגמרי. ומבואר בשו"ע (קס"ח סעיף יד') דהוי לחם גמור, ובזה נעשה ע"י מי פירות בכדי שיהיה נילוש במי פירות וברכתו מזונות, אך אם אוכלים כדי קביעות סעודה מברך ברכת המזון ככל פת הבאה בכיסנין שאכל שיעור שאחרים קובעים עליו סעודה. (כמבואר בשו"ע קס"ח סעיף ו')

¹ והאוכל בקביעות סעודה לא מברך ברכת המזון אלא כ' נעשה הבצק ע"מ לאפותו ובסוף נמלך לטגנו שבזה כשאוכל הרבה בקביעות סעודה מברך ברכת המזון כ"כ משנ"ב ס"ק עה'.